

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Krakowie

LKR.410.008.02.2017
P/17/048

**WYSTĄPIENIE
POKONTROLNE**

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/048 - <i>Utrzymanie i eksploatacja sieci wodociągowych w miastach</i>
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Andrzej Lis, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/98/2017 z 15 maja 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Bochni Spółka z o.o., ul. Mjr Bacy 15, 32-700 Bochnia ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Rachwał Zbigniew Marian, Prezes Zarządu (dowód: akta kontroli str. 3-5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena i jej uzasadnienie

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości² działania podejmowane przez MPWiK, w okresie 2015–2017 (I kw.), a dotyczące jakości usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę tj. dostarczania wody o odpowiedniej jakości, w dostatecznej ilości oraz pod wystarczającym ciśnieniem.

MPWiK w sposób prawidłowy wykonywało warunki określone w pozwoleniu wodnoprawnym, w szczególności ilość pobranej wody nie przekraczała ilości określonych w tym pozwoleniu. Monitoring jakości wody prowadzony był w sposób prawidłowy. Stosowane procesy uzdatniania wody były skuteczne. Jakość wody była regularnie monitorowana w ramach nadzoru sanitarnego, a także kontroli wewnętrznej. Konsumentom byli informowani o jakości wody podawanej do sieci przez regularne zamieszczanie informacji na stronie internetowej. Wprawdzie nie ustanowiono strefy ochronnej ujęcia powierzchniowego, ale teren ten był właściwie zabezpieczony podobnie jak pozostałe obiekty infrastruktury krytycznej.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na:

- niezgodnieniu z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym (PPIS) i Burmistrzem warunków badania wody w przypadkach awarii powodujących czasowe zamknięcie dopływu wody,
- nieterminowym przekazaniu do PPIS wyników badań wody z nieprzekroczonymi wartościami parametrycznymi objętymi monitoringiem przeglądowym i monitoringiem kontrolnym,
- nieskompletowaniu niektórych wymaganych dokumentów do wniosków o zatwierdzenie taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę,
- nieuwzględnianiu obowiązującego formularza tabeli „D” w kalkulacji taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę,
- niezachowaniu obowiązków dotyczących terminów i treści publikacji taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę,
- nieposiadaniu danych na temat składników użytkowanej sieci wodociągowej będącej własnością Gminy Miasta Bochnia.

¹ Dalej: MPWiK.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Zapewnienie powszechnego dostępu do sieci wodociągowej

1.1. Przygotowanie formalno-prawne do realizacji zbiorowego zaopatrzenia w wodę

1. MPWiK SP. z o.o. powstało w wyniku przekształcenia dotychczasowego Rejonowego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Bochni w jednoosobową spółkę gminy Bochnia, na podstawie aktu notarialnego z dnia 27 czerwca 1997 r. W KRS jako przedmiot przeważającej działalności wykazano pobór, uzdatnianie i dostarczanie i sprzedaż wody, a pozostałej m.in. odprowadzanie i oczyszczanie ścieków. Spółka jest zatem przedsiębiorstwem wodociągowo-kanalizacyjnym w rozumieniu art. 2 pkt 4 *uzzw*³. W badanym okresie MPWiK wykonywało ponadto badania i analizy techniczne wody.

(dowód: akta kontroli str. 6-42)

2. MPWiK dysponowało kapitałem własnym, w tym infrastrukturą służącą zbiorowemu zaopatrzeniu w wodę, który na mocy ww. aktu notarialnego z dnia 27 czerwca 1997 r. został pokryty funduszem dotychczasowego Rejonowego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Bochni i funduszem założycielskim przekształconego przedsiębiorstwa. Gmina Miasta Bochnia na pokrycie części kapitału zakładowego wniosła również prawo wieczystego użytkowania działki zabudowanej budynkiem przepompowni stanowiącej już własność przekształconego przedsiębiorstwa. Gmina Miasta Bochnia w latach 1999-2009 wniosła do MPWiK wkład niepieniężny (aport rzeczowy) w postaci: 45,5972 km sieci wodociągowej (sieć rozdzielcza, sieć magistralna, przyłącza) oraz dwóch zbiorników na wodę czystą o pojemności 1 000 m³. Prezes Zarządu wyjaśnił, że wszystkie obiekty i urządzenia stanowią własność Spółki.

MPWiK użytkowało nieodpłatnie 14,48 km sieci wodociągowej będącej własnością Gminy Miasta Bochnia.

(dowód: akta kontroli str. 17, 43-48, 50, 58-61, 599)

3. Stosownie do art. 16 ust 1 *uzzw* MPWiK posiadało bezterminowe zezwolenie z dnia 1 lipca 2002 r. na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę udzielone przez Zarząd Miasta w Bochni na obszarze gminy Bochnia i miasta Bochnia. Zezwolenie zostało wydane na wniosek z dnia 6 czerwca 2002 r. MPWiK w corocznych sprawozdaniach przedkładanych Burmistrzowi podawało m.in. informacje wymagane ww. zezwoleniem w zakresie występujących awarii, jakości usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

W dniu 27 marca 2003 r. pomiędzy Gminą Miasta Bochnia a Gminą Bochnia zawarto „Porozumienie komunalne” w sprawie powierzenia Gminie Miasto Bochnia zadania publicznego polegającego na zaspokojeniu potrzeb Gminy Bochnia w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Zakres powierzonego zadania obejmował realizację zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców miejscowości Łapczyca, Krzyżanowice, Gawłów, Słomka, Ostrów Szlachecki.

(dowód: akta kontroli str. 62-94, 573-575, 600-604)

4. MPWiK w okresie ubiegania się o zezwolenie na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę nie starało się o przyrzeczenie wydania tego zezwolenia.

(dowód: akta kontroli str. 108)

5. Stosownie do art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo wodne⁴ MPWiK posiadało decyzję z dnia 31 grudnia 2009 r. w sprawie pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód powierzchniowych z ujęcia na rzece Rabie dla potrzeb wodociągu miejskiego, które wydał Starosta Bocheński, na okres do dnia 31 stycznia 2029 r. W pozwoleniu

³ Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2017 poz. 328).

⁴ Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1121).

określono graniczny poziom pobieranej wody wynoszący $Q_{\max} = 600,0$ l/s, $Q_{\max.h} = 2\ 100$ m³/h, $Q_{\max.d} = 50\ 000$ m³/d. MPWiK nie przekroczyło granicznego poziomu poboru dobowego – maksymalny poziom tego poboru miał miejsce 15 grudnia 2015 r., 3 czerwca 2016 r. i 17 lutego 2017 r. i wynosił odpowiednio: 8 970 m³/d, 8 690 m³/d i 7 845 m³/d. Według wyjaśnienia Prezesa Zarządu, warunki technologiczne pompowni wody surowej (dwóch pracujących równocześnie zestawów pompowych typu 200-Z2K-87) umożliwiały pobór wód poniżej maksymalnej granicy ustalonej w pozwoleniu, tj. w ilości: $Q_{\max.} = 250$ l/s, $Q_{\max.h} = 900$ m³/h, $Q_{\max.d} = 21\ 600$ m³/d.

(dowód: akta kontroli str. 95-108, 257)

6. Ujęcie wód powierzchniowych na Rabie nie posiadało ustanowionej strefy ochronnej. Brak wyznaczonego terenu ochrony bezpośredniej strefy ochronnej zostało określone jako nierozwiązany problem w rozdz. pt. „Dyspozycje w zakresie rozwoju systemu” tomu II tekstu ujednoczonego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Przestrzennego Gminy Miasta Bochnia.

Pomimo formalnego niewyznaczenia takiej strefy, ujęcie było trwale ogrodzone, oznakowane tablicami zawierającymi informacje o ujęciu wody, strefie ochrony bezpośredniej i zakazie wstępu osób nieupoważnionych.

W „Wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych będących w posiadaniu MPWiK” na lata 2017 – 2018 zaplanowano koszty związane z wyznaczeniem strefy ochrony sanitarnej na kwotę 85,0 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 114, 125, 153-163)

1.2. Przygotowanie organizacyjne i finansowe do realizacji zbiorowego zaopatrzenia

1. W kontrolowanym okresie MPWiK posiadało:
- jedno ujęcie powierzchniowe wody czerpanej z rzeki Raby,
 - jeden zakład uzdatniania,
 - osiem pompowni/hydrofornii,
 - dziewięć zbiorników do gromadzenia wody konsumpcyjnej i wyrównywania ciśnienia w sieci wodociągowej,
 - 122 km sieci wodociągowej.

(dowód: akta kontroli str. 152)

MPWiK w sprawozdaniach M-06 za 2014 r., 2015 r. i za 2016 r. o wodociągach, kanalizacji i wywozie nieczystości ciekłych gromadzonych w zbiornikach bezodpływowych, o których mowa w rozporządzeniach w sprawie określenia wzorów formularzy statystycznych⁵, wykazała długość 33,6 km sieci wodociągowej rozdzielczej na terenie Bochnia – gmina wiejska, którą zawyżyła o 1,56 km.

(dowód: akta kontroli str. 126-132)

2. Rada Miejska w Bochni uchwałą nr XXXIX/380/05 z dnia 29 grudnia 2005 r. uchwaliła regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków w wersji niezmienionej w stosunku do projektu regulaminu, który otrzymała od MPWiK w dniu 17 listopada 2005 r. W regulaminie określono m.in. prawa i obowiązki MPWiK w zakresie dostarczania wody przeznaczonej do spożycia, wymagane art. 19 ust. 2 *uzzw*.

(dowód: akta kontroli str. 181-196, 316-332)

- 3, 5. W badanym okresie obowiązywały trzy wzory umów dotyczące zaopatrzenia w wodę: umowa o zaopatrzenie w wodę, umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków oraz umowa o prowadzenie odczytów i rozliczeń według dodatkowego wodomierza dla ustalenia ilości bezpowrotnie zużytej wody. W latach 2015-2017 (I kw.) liczba zawartych umów o zaopatrzenie w wodę wynosiła odpowiednio: 6 252, 6 328 i 6 350. W ww. okresach liczba umów zawartych z właścicielami lub

⁵ Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2014 r., 18 marca 2015 r. i 15 marca 2016 r. w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych stosowanych w badaniach statystycznych ustalonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2014, 2015 i 2016 (Dz.U. 2014 poz. 415 ze zm., Dz.U. 2015 poz. 561 ze zm., Dz.U. 2016 poz. 460 ze zm.).

zarządzającymi nieruchomościami wynosiła odpowiednio: 6 055, 6 111, 6 131; liczba umów zawartych indywidualnie z właścicielami lokali w budynkach wielolokalowych wynosiła odpowiednio: 32, 51 i 51, a liczba pozostałych umów zawartych z właścicielami lub użytkownikami na podstawie umów o prowadzenie odczytów i rozliczeń według wodomierza zainstalowanego przy punktach czerpalnych wynosiła odpowiednio: 165, 166 i 167. Analiza 10 wybranych losowo umów o zapatrzenie w wodę wykazała, że dostarczanie wody odbywało się na podstawie pisemnych umów z odbiorcami, a zastosowany wzorzec umowy zawierał elementy wymienione w art. 6 ust. 3 *uzzw*.

(dowód: akta kontroli str. 197-216)

4. MPWiK w badanym okresie rozpatrzyło pozytywnie 272 wnioski w sprawie warunków technicznych na przyłączenie 363 nieruchomości do sieci wodociągowej. W latach 2015–2016 MPWiK w 20 przypadkach odmówiło wydania warunków technicznych przyłączenia do sieci wodociągowej (w konsekwencji zawarcia umowy o zaopatrzenie w wodę) – w siedmiu przypadkach na 117 wniosków złożonych w 2015 r., w 2016 r. - w 9 przypadkach na 119 wniosków złożonych i w 4 przypadkach – na 56 wniosków złożonych w 2017 r. (I pół.).

Analiza 10 wybranych losowo przypadków wykazała, że odmowy dotyczyły ośmiu obiektów projektowanych i dwóch w realizacji, i były spowodowane brakiem w ich sąsiedztwie sieci wodociągowej.

Prezes Zarządu wyjaśnił m.in., że przyczyną odmowy było „nieujęcie w Wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych będących w posiadaniu MPWiK, co oznacza, że przedsiębiorstwo nie ma zaplanowanej budowy sieci wodociągowej w określonym obszarze i nie ma zagwarantowanych środków finansowych na ten cel w taryfie dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków”.

(dowód: akta kontroli str. 218-288, 334-335)

- 6, 7. MPWiK nie dysponował danymi dotyczącymi liczby nieruchomości w mieście Bochnia i liczby nieruchomości przyłączonych do sieci wodociągowej.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że „MPWiK nie prowadzi i nie posiada ewidencji wszystkich nieruchomości na terenie miasta Bochnia z powodu, iż nie jest upoważnione do prowadzenia takiej ewidencji. Nie może zatem objąć wszystkich właścicieli nieruchomości lub zarządzających nieruchomościami na terenie Miasta Bochnia zbiorowym zaopatrzeniem w wodę bez wniosku właściciela nieruchomości”.

W latach 2014–2017 (I kw.) do sieci wodociągowej podłączono 100% przyłączy wodociągowych, tj. odpowiednio: 5 060 w 2014 r., 5 104 w 2015 r., 5 143 w 2016 r. i 5 167 w 2017 r. (I kw.).

Według szacunkowego wyliczenia zbiorowym zaopatrzeniem w wodę objęto 98% mieszkańców Bochni. Nieobjęcie wszystkich mieszkańców zbiorowym zaopatrzeniem w było spowodowane:

- brakiem wniosków mieszkańców o przyłączenie do sieci wodociągowej w przypadkach składania wniosków o przyłączenie do sieci kanalizacyjnej,
- odmową wydania warunków technicznych przyłączenia do sieci wodociągowej:
 - z przyczyn prawnych, tj. z braku tytułu prawnego do dysponowania przez MPWiK siecią wodociągową przebiegającą w pobliżu nieruchomości wnioskodawców⁶,
 - z przyczyn technicznych, tj. z powodu braku sieci wodociągowej w bezpośrednim sąsiedztwie nieruchomości wnioskodawców, którym MPWiK odmówiło wydania warunków technicznych przyłączenia do sieci wodociągowej⁷,
 - z powodu braku planów rozbudowy sieci wodociągowej (obejmujących nieruchomości wymienione wyżej) w Wieloletnich Planach Rozwoju

⁶ W Bochni - ul. Łany.

⁷ W Bochni: ul. Łany, ul. Sondla, ul. Krzeczowska, Krasińskiego, ul. Karosek, ul. Krzyżaki, ul. Birków, ul. Wińska, ul. Podedworze, ul. Na Kąty, ul. Rydla, ul. Piszka, ul. Karolina, ul. Murowianka, ul. Myśliwska, ul. Brzozowa.

i Modernizacji Urzędzeń Wodociągowych i Urzędzeń Kanalizacyjnych będących w posiadaniu MPWiK na lata 2012-2016 i na lata 2017-2021.

(dowód: akta kontroli str. 288-293, 596-598)

- 8, 9. MPWiK, stosownie do art. 21 ust. 1 *uzzw*, opracowało Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urzędzeń wodociągowych i urzędzeń kanalizacyjnych będących w jego posiadaniu. Rada Miasta Bochnia uchwałą nr XIV/156/11 z dnia 29 grudnia 2011 r. uchwaliła Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urzędzeń wodociągowych i urzędzeń kanalizacyjnych będących w posiadaniu MPWiK na lata 2012 – 2016, w wersji niezmienionej w stosunku do projektu planu, który wpłynął do Urzędu Miasta Bochnia w dniu 19 grudnia 2011 r. Plan spełniał wymagania określone w art. 21 ust. 2 *uzzw*. Prezes Zarządu oświadczył, że „MPWiK nie posiada dokumentacji pozwalającej na udzielenie wyjaśnienia czy zostały zrealizowane przedsięwzięcia” wykazane w przedstawionej MPWiK analizie porównawczej zgodności Wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urzędzeń wodociągowych i urzędzeń kanalizacyjnych będących w posiadaniu Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Bochni⁸ z ustaleniami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miasta Bochnia⁹ i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W zakresie zgodności tego planu z art. 21 ust. 3 *uzzw*, Prezes Zarządu wyjaśnił m.in.: „uregulowanie w artykule 21 ust 3 ustawy wiąże także przedsiębiorstwo w tym sensie, że jeśli plan wieloletni nie jest zgodny ze studium, a zatem z polityką gminy, nie powinno mieć miejsce uchwalenie takiego planu. Skoro Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urzędzeń wodociągowych i urzędzeń kanalizacyjnych na lata 2012-2016 i 2017-2021 został uchwalony, to w trakcie jego uchwalania był zgodny z polityką gminy. Nie da się uniknąć pewnej niezgodności między obydwojma dokumentami planistycznymi, które są spowodowane np.: 1. Przyczyny ekonomiczne i urbanistyczne, które powodują, że prowadzenie sieci w rejonach słabo zurbanizowanych generuje dodatkowe koszty, większe od przychodów ze świadczenia usług dla nowych odbiorców, co powoduje obciążenie odbiorców istniejących, 2. Przyczyny zapewnienia jakości wody w sieci – wybudowanie przewodów sieci wodociągowych na obszarach słabo zurbanizowanych skutkuje wydłużeniem wieku wody (długi czas retencji wody w sieci), co może skutkować pogorszeniem jej jakości”.
- (dowód: akta kontroli str. 112-124, 294-333, 351-366)

10. MPWiK zaplanowało w „Wieloletnim planie¹⁰” sześć zadań służących zbiorowemu zaopatrzeniu w wodę na kwotę 4 190,0 tys. zł, z czego wykonało 4 zadania za 1 787,50 tys. zł (sfinansowane ze środków własnych), tj.:
- wybudowało zbiornik wody czystej na ul. Campi o poj. 2 000 m³ wraz z układem zabezpieczającym niekontrolowane, nagłe opróżnienie zbiornika (w latach 2015–2016) za 1 379,96 tys. zł (92% planowanej kwoty 1 500,0 tys. zł),
 - wyremontowało węzły zasuw sieci wodociągowej (dwa zadania) w rejonie skrzyżowań ul. Konstytucji 3-go Maja i Regis z ul. Oracką i Solana Góra oraz Konstytucji 3-go Maja z ul. Karosek i Więżniów Oświęcimia (w latach 2012–2013) za 368,44 tys. zł (105,3%) planowanej kwoty 350,0 tys. zł),
 - zmodernizowało przepompownię przy ul. Sienkiewicza (w 2013 r.) za 39,1 tys. zł (98% planowanej kwoty 40,0 tys. zł).

⁸ Uchwalony uchwałą Nr XIV/156/11 Rady Miasta Bochnia z dnia 29 grudnia 2011 r. ze zmianą wprowadzoną uchwałą Nr XII/131/11 Rady Miasta Bochnia z dnia 27 października 2011 r. oraz uchwałą Nr XXV/274/12 Rady Miasta Bochnia z dnia 28 grudnia 2012 r. dotyczące polityki kierunków rozwoju systemu zaopatrzenia w wodę i modernizacji i rozbudowy sieci wodociągowej.

⁹ Ujednolicone części tekstowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miasta Bochnia określające: „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego” i „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” stanowiące załączniki odpowiednio nr 7a i 8 do uchwały Nr XXV/274/12 Rady Miasta Bochnia z dnia 28 grudnia 2012 r. w sprawie uchwalenia zmian punktowych studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miasta Bochnia uchwalonego Uchwałą Rady Miasta Bochnia Nr XXXVII/349/09 z dnia 27 sierpnia 2009 r.

¹⁰ Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urzędzeń wodociągowych i urzędzeń kanalizacyjnych będących w posiadaniu Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Bochni Sp. z o.o. na lata 2012-2016, dalej: Wieloletni plan

Poza wyżej wymienionym planem wyremontowano węzły zasuw sieci wodociągowej w rejonie skrzyżowań ulic Świętokrzyska – Oracka – Campi (w 2012 r.) za kwotę 511,88 tys. zł.

MPWiK nie wykonało:

- modernizacji sieci wodociągowej Ø 500 w ul. Mjr Bacy - I etap, zaplanowanej na lata 2012–2013 w kwocie 700,0 tys. zł,
- modernizacji sieci wodociągowej Ø 500 w ul. Mjr Bacy - II etap, zaplanowanej na lata 2013-2015 w kwocie 1 500,0 tys. zł,

Brak modernizacji sieci Ø 500 (przebiegającej po prywatnej nieruchomości gruntowej), był spowodowany:

- brakiem udostępnienia przedmiotowej nieruchomości, popartego wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie (Sygn. Akt. II SA/Kr351/14 z dnia 29 maja 2014 r.),
- zbiegiem planowanego remontu tej sieci z wykonywanym przez PKP remontem linii kolejowej (z sieciami wodno-kanalizacyjnymi), wymagającym okresowego zamykania przepływu wody przez tę sieć zasilającą zbiornik wody Campi.

(dowód: akta kontroli str. 336-350, 367-372, 606-625)

11,12. W okresie 2015 r.-2017 r. (I kw.) w MPWiK nie były przeprowadzane kontrole przez Burmistrza Miasta Bochnia w zakresie zgodności wykonywanej działalności z udzielonym zezwoleniem na prowadzenie działalności w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz nie były przeprowadzane kontrole przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w zakresie przestrzegania warunków udzielonego pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód.

(dowód: akta kontroli str. 373)

W działalności kontrolowanej jednostki stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. MPWiK nie posiadał danych na temat składników użytkowanej sieci wodociągowej (14,48 km), będącej własnością Gminy Miasta Bochnia, co było działaniem nierzetelnym.

Prezes Zarządu, wyjaśnił, że sieć „została ustnie przekazana w użyczenie do czasu wniesienia ich aportem do Spółki. Nie posiadamy danych dotyczących składników majątku będącego własnością Gminy Miasta Bochnia służących do realizacji zadań z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę”.

Dopiero w toku niniejszej kontroli, tj. w dniu 21 czerwca 2017 r., Gmina Miasta Bochnia podpisała z MPWiK formalną umowę użyczenia 14,48 km sieci wodociągowej. Z treści umowy wynika, że przekazanie przedmiotu umowy nastąpi w ciągu 28 dni od dnia zawarcia tej umowy.

(dowód: akta kontroli str. 17, 43-48, 50, 58-61, 599)

2. W sprawozdaniach M-06 za 2014 r., 2015 r. i za 2016 r. o wodociągach, kanalizacji i wywozie nieczystości ciekłych gromadzonych w zbiornikach bezodpływowych, o których mowa w rozporządzeniach w sprawie określenia wzorów formularzy statystycznych¹¹, wykazano nieprawidłową długość 33,6 km sieci wodociągowej rozdzielczej na terenie Bochnia – gmina wiejska, którą zawyżono o 1,56 km. W toku kontroli MPWiK uzgodniło z Urzędem Statystycznym w Lublinie, że skorygowana długość sieci wraz z częścią opisową zaistniałej sytuacji zostanie uwzględniona w sprawozdaniu M-06 (sporządzanym w 2018 r.).

(dowód: akta kontroli str. 126-132)

Ustalone
nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

¹¹ Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2014 r., 18 marca 2015 r. i 15 marca 2016 r. w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych stosowanych w badaniach statystycznych ustalonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2014, 2015 i 2016 (Dz.U. 2014 poz. 415 ze zm., Dz.U. 2015 poz. 561 ze zm., Dz.U. 2016 poz. 460 ze zm.).

2. Niezawodność dostarczania wody w wystarczającej ilości i pod odpowiednim ciśnieniem

2.1. Kontrole i monitoring pracy sieci wodociągowej

1. Długość przewodów sieci wodociągowej wynosiła 122 km, z czego 113 km (93%) stanowiły przewody rozdzielcze (60 km z PVC, 24,5 km z żeliwa szarego, 21,5 km z PE, 7 km – rury stalowe), a 9 km (7%) stanowiły przewody magistralne (6 km – z PVC i 3 km – rury stalowe). Struktura tych przewodów była następująca:
 - a) 62 km przewody o wieku 21 - 30 lat (51%), z czego 32 km to rury z PVC, 21 km – z żeliwa szarego i 9 km – rury stalowe,
 - b) 56,5 km przewody o wieku do 20 lat (46%), z czego 21,5 km to rury z PE a 1 km – rury stalowe,
 - c) 3,5 km rury wykonane z żeliwa szarego, z czego po 1 km o wieku 61 – 70 lat (1%) i o wieku 31 - 40 lat (1%) oraz 1,5 km o wieku 41 – 50 lat (1%).(dowód: akta kontroli str. 126-132)
2. Stan techniczny sieci wodociągowej i ujęcia wody będących w posiadaniu MPWiK został, w okresie 2013 r. - 2016 r., objęty okresowymi kontrolami rocznymi i pięcioletnimi, o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz art. 62 ust. 2 ustawy Prawo budowlane¹². Kontrole nie wykazały nieprawidłowości. W protokołach pokontrolnych z okresowej rocznej kontroli stanu technicznego kontrolowanych obiektów przeprowadzający kontrolę zapisał również, że nie stwierdził przypadków uszkodzenia obiektów budowlanych wywołanych oddziaływaniem człowieka lub sił natury oraz wystąpienia bezpośredniego zagrożenia takimi uszkodzeniami - mogących spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi, bezpieczeństwa mienia lub środowiska.
(dowód: akta kontroli str. 133-151, 589-590)
3. MPWiK w latach 2014–2017 (I kw.) prowadziło monitoring sieci wodociągowej, z uwzględnieniem niżej wymienionych parametrów:
 - ciśnienia - we wszystkich trzech pompowniach i pięciu hydroforniach było mierzone na dopływie wody do obiektu (na tzw. ssaniu) i wypływie (tzw. tłoczeniu) wody z obiektu do sieci - w cyklu 24 godziny na dobę, przy czym wyniki pomiaru z trzech hydroforni i jednej pompowni przekazywane były automatycznie w czasie rzeczywistym do centralnej dyspozytorni zakładu uzdatniania wody za pomocą modemów radiowych, a wyniki z pozostałych dwóch pompowni i jednej hydroforni odczytywane były jeden raz w tygodniu,
 - natężenia przepływu wody – w zakładzie uzdatniania wody - mierzonego w cyklu 24 godziny na dobę, wyniki pomiarów przekazywane były automatycznie w czasie rzeczywistym do centralnej dyspozytorni za pomocą modemów radiowych,
 - poziomu wody - w trzech zbiornikach do gromadzenia wody konsumpcyjnej i wyrównywania ciśnienia w sieci wodociągowej, mierzonego w cyklu 24 godziny na dobę, wyniki pomiarów przekazywane były automatycznie w czasie rzeczywistym do centralnej dyspozytorni za pomocą modemów radiowych,
 - poziomu wydajności pomp tłoczących wodę do sieci wodociągowej.Wyniki monitoringu pracy sieci wodociągowej nie wykazały miejsc pomiaru, w których wystąpiło zbyt wysokie i zbyt niskie ciśnienie wody oraz natężenie przepływu wody. Prezes Zarządu wyjaśnił, że ww. parametry pomiarów były analizowane w celu wykrywania ewentualnych nieszczelności w sieci wodociągowej. MPWiK nie wyznaczyło miejsc pomiaru szczelności przewodów wodociągowych. W II kwartale każdego roku pracownicy sieci sprawdzali szczelność przewodów wodociągowych poprzez obserwacje tras przebiegu wodociągu połączone z obserwacją stanu nawierzchni, a wyniki kontroli odnotowywali w „Protokołach z przeglądu sieci wodociągowej MPWiK – Bochnia”. Przeglądy nie wykazały nieszczelności przewodów wodociągowych.

¹² Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U z 2016, poz. 290 ze zm.)

Prezes Zarządu wyjaśnił, że „Nie wyznaczono miejsc kontroli szczelności sieci, gdyż Przedsiębiorstwo nie posiada urządzeń do wykrywania wycieków. Kontrola trasy przebiegu sieci wodociągowej w celu wykrycia istniejących nieszczelności przewodów wodociągowych jest wykonywana raz do roku ze względu na przyjęty harmonogram prac w przedsiębiorstwie. Częstsza kontrola nie wpłynie na poprawę wykrywalności wycieków, ze względu na brak przewidywalności miejsc ewentualnych nieszczelności”.

(dowód: akta kontroli str. 110, 374-376, 378, 596)

4. MPWiK nie sporządzało rachunku ekonomicznego poziomu wycieku z sieci. Prezes Zarządu wyjaśnił, że „Ze względu na wielkość firmy nie ma ekonomicznego uzasadnienia prowadzenia takich analiz”.

(dowód: akta kontroli str. 387)

5. Wielkość strat wody, liczonej jako relacja ilość strat wody (w m³) w stosunku do ilości wody pobranej z ujęcia (w m³), w poszczególnych latach wynosiła: w 2014 r. – 9,44%, w 2015 r. – 9,12%, w 2016 r. – 8,48%, w 2017 r. (I kw.) – 9,96%. Objętość wody pobranej z ujęcia i objętość wody włoczonej do sieci wodociągowej wynosiła: 2 449,8 m³ i 2 331,3 m³ (w 2014 r.), 2 586,8 m³ i 2 461,7 m³ (w 2015 r.), 2 619,1 m³ i 2 481,4 m³ (w 2016 r.), 653,4 m³ i 627,9 m³ (w 2017 r. I kw.).

Prezes Zarządu wyjaśnił, że:

- „Straty wynikają głównie z powodu strat rzeczywistych, czyli awarii sieci wodociągowych, jak również z powodu strat pozornych, czyli niedokładności urządzeń pomiarowych. Ponadto miasto Bochnia położone jest na terenie szkód górniczych związanych z Kopalnią Soli, co może być przyczyną zwiększenia ilości awarii sieci wodociągowej”.
- „Corocznie dla celów własnych ocenia poziom straty wody w sieci” liczonej jako iloczyn ilości wody sprzedanej, procentowego wskaźnika strat wody w sieci, średniej ceny wody za jeden m³, kosztów zmiennych. Wyliczenie wykazało za 2015 r. koszt straty w wysokości 221,70 tys. zł, a za 2016 r. 225,42 tys. zł.

MPWiK w celu zmniejszenia strat wody podejmowało działania techniczne, mające na celu aktywną kontrolę wycieków, polegające na:

- sprawdzaniu szczelności przewodów wodociągowych przez pracowników sieci poprzez obserwację tras przebiegu wodociągu połączoną z obserwacją stanu nawierzchni i ewidencjonowaniem wyników kontroli w „Protokołach z przeglądu sieci wodociągowej MPWiK – Bochnia”,
- monitorowaniu i analizowaniu ciśnienia w sieci, poziomu wody w zbiornikach wyrównawczych, natężenia przepływów i poziomu wydajności pomp tłoczących wodę do sieci,
- monitorowaniu strefowania sieci wodociągowej - polegającym na wydzieleniu trzech obszarów, na których poprzez monitoring uzyskiwano informację o ilości wody wpływającej na dany obszar,
- remontach i naprawach sieci wodociągowej i przyłączy.

W kontrolowanym okresie 2014 – 2016 koszty remontów i napraw sieci wodociągowej wyniosły łącznie 1 694,7 tys. zł, które przeznaczono na remont 1 991 mb sieci wodociągowej i 985 mb przyłączy.

(dowód: akta kontroli str. 386-387, 389-390, 588)

2.2. Awarie na sieci wodociągowej

- 1-4. W kontrolowanym okresie wystąpiło łącznie 298 awarii sieci wodociągowej, w tym w 2015 r. – 126, w 2016 r. – 139, a w 2017 r. (I kw.) – 33, przy czym przerwy w dostawie wody miały miejsce w przypadku łącznie 78 awarii (w 2015 r. - 39 awarii, w 2016 r. - 32 awarie i w 2017 r. (I kw.) - 7 awarii). Przerwy w dostawie wody pitnej trwały łącznie 567 godzin 50 minut, w tym w 2015 r. – 286 godzin 50 minut, w 2016 r. – 212 godzin, a w 2017 r. (I kw.) – 69 godzin.

Struktura awarii była następująca:

- według przedmiotu:
 - ściany przewodów: 223 (w 2015 r. - 90, w 2016 r. – 109, w 2017 r. (I kw.) – 24),

- hydranty: 37 (w 2015 r. - 20, w 2016 r. – 14, w 2017 r. (I kw.) – 3),
 - zasowy: 34 (w 2015 r. - 16, w 2016 r. – 15, w 2017 r. (I kw.) – 3),
 - połączenia przewodów: 18 (w 2015 r. - 7, w 2016 r. – 8, w 2017 r. (I kw.) – 3),
 - MPWiK nie prowadziło ewidencji awaryjności wodomierzy,
 - MPWiK nie odnotowało występowania innych miejsc awarii,
- według miejsca:
- przewody rozdzielcze: 185 (w 2015 r. - 84, w 2016 r. – 82, w 2017 r. (I kw.) – 19),
 - przyłącza wodociągowe: 112 (w 2015 r. - 41, w 2016 r. – 57, w 2017 r. (I kw.) – 14),
 - przewody magistralne: 1 awaria w 2015 r.,
 - w sieci wodociągowej brak było przewodów tranzytowych.

Przewody wodociągowe uległy awarii wskutek m.in.: pęknięcia, złamania, rozszczelnienia łączy, uszkodzenia tulei dławika, zniszczenia fizycznego, rozmrożenia, przecieków na mufach, punktowych wycieków.

Wszystkie awarie były usuwane przez MPWiK we własnym zakresie, poza jedną (zgłoszoną 9 listopada 2015 r. i trwającą 31 godzin), której usunięcie wymagało użycia sprzętu do połączenia (zgrzania) przewodów magistralnych z polietylenu PE, którym trzeba było zastąpić fragment łuku na uszkodzonym przewodzie magistralnym wykonanym z nieplastyfikowanego polichlorku winylu PVC. MPWiK nie posiadało sprzętu tego rodzaju i zleciło wykonanie zgrzewów łuków wraz materiałem firmie zewnętrznej dysponującej takim sprzętem. Koszt wykonanych robót wyniósł 3.690,0 zł (brutto). Pozostały zakres prac związanych z usunięciem tej awarii wykonali pracownicy MPWiK. Awaria nie spowodowała przerwy w dostawie wody dla odbiorców. W pozostałych przypadkach awarii w 2016 r. i w 2017 r. (I kw.) nie wystąpiły długotrwałe przerwy w dostawie wody pitnej, trwające ponad 24 godziny.

Wskaźnik intensywności awarii (liczba awarii na 1 km sieci wodociągowej), liczony w odniesieniu do przewodów magistralnych, rozdzielczych i przyłączy, wynosił: w 2015 r. – 1,0, w 2016 r. – 1,1, a w 2017 r. (I kw.) – 0,3.

MPWiK w kontrolowanym okresie nie odnotowało innych przyczyn braku wody w sieci wodociągowej poza awariami sieci wodociągowej.

(dowód: akta kontroli str. 391-395)

5-6. MPWiK po wystąpieniu, w kontrolowanym okresie, awarii powodujących czasowe zamknięcie dopływu wody (39 awarii w 2015 r., 32 awarii w 2016 r. i 7 awarii w 2017 r. (I kw.):

- nie uzgodniło z PPIIS miejsca, częstotliwości i zakresu badania wody w celu określenia spełnienia wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.; nie poinformowało PPIIS o: podjętych i zaplanowanych działaniach naprawczych, ustaleniu harmonogramu tych działań i ich realizacji,
- nie poinformowało Burmistrza o zaplanowanych i podjętych działaniach naprawczych, ustaleniu harmonogramu tych działań i ich realizacji.

W odniesieniu do ww. liczby awarii powodujących czasowe zamknięcie dopływu wody kontrola ustaliła, że:

- Po usunięciu awarii laboratorium MPWiK pobrało próbki do badania jakości wody z punktów zlokalizowanych na trasie przepływu wody tylko z 34 miejsc wystąpienia awarii. Wyniki badań były zgodne z wymaganiami rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.
- W 15 przypadkach MPWiK wniosło do Urzędu Miasta Bochni o wydanie zezwolenia na zajęcie pasa drogowego, a Burmistrz wydał decyzje zezwalające.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że:

- Laboratorium nie prowadziło badań w pozostałych miejscach awarii z powodu braku możliwości wyznaczenia odpowiednich punktów czerpalnych, braku możliwości czasowych i kadrowych w laboratorium,
- MPWiK informowało Burmistrza Miasta Bochnia o zajęciu pasa drogowego w okolicy wystąpienia awarii.

Według zakresu czynności osoby zatrudnionej na stanowisku technologa ds. badania wody i ścieków, do jej obowiązków należało m.in.: „Współpraca z Sanepidem w Bochni pod względem wykonywanych analiz i punktów poboru wody do analiz oraz uzgadnianie zakresu badań, wykonywanie dodatkowych czynności związanych z sytuacją awaryjną”.

(dowód: akta kontroli str. 52-57, 393-394, 541)

7. MPWiK w celu zmniejszenia awaryjności sieci wodociągowej podejmowało działania polegające na:
- sprawdzaniu szczelności przewodów wodociagowych przez pracowników sieci poprzez obserwację tras przebiegu wodociągu połączoną z obserwacją stanu nawierzchni i ewidencjonowaniem wyników kontroli w „Protokołach z przeglądu sieci wodociągowej MPWiK – Bochnia”,
 - monitorowaniu i analizowaniu ciśnienia w sieci, poziomu wody w zbiornikach wyrównawczych, natężenia przepływów i poziomu wydajności pomp tłoczących wodę do sieci,
 - monitorowaniu strefowania sieci wodociągowej - polegającym na wydzieleniu obszarów, na których poprzez monitoring uzyskiwano informację o ilości wody wpływającej na dany obszar,
 - remontach i naprawach sieci wodociągowej i przyłączy.

(dowód: akta kontroli str. 390)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Nieuzgodnienie z PPIS miejsca, częstotliwości i zakresu badania wody w celu określenia spełnienia wymagań określonych w rjws; niepoinformowanie PPIS o podjętych i zaplanowanych działaniach naprawczych, ustaleniu harmonogramu tych działań i ich realizacji, jak również niepoinformowanie Burmistrza o zaplanowanych i podjętych działaniach naprawczych, ustaleniu harmonogramu tych działań i ich realizacji – po wystąpieniu w kontrolowanym okresie awarii powodujących czasowe zamknięcie dopływu wody (39 awarii w 2015 r., 32 awarii w 2016 r. i 7 awarii w 2017 r. (I kw.)), co było niezgodne z § 5 pkt 7 rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi¹³. Przepis ten określa, że w przypadku wystąpienia okoliczności mogących spowodować zmianę jakości wody, szczególnie jej pogorszenie, w szczególności awarii instalacji wodociągowej, awarii systemu uzdatniania wody, wymiany instalacji wodociągowej i powodzi, jest wymagana ocena przydatności wody przeprowadzana przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne w ramach wewnętrznej kontroli jakości wody, o której mowa w art. 5 ust. 1a *uzzw*, obejmująca: a) wyznaczanie miejsca, częstotliwości i zakresu badania wody w celu określenia spełnienia wymagań określonych w rozporządzeniu, w uzgodnieniu z właściwym państwowym powiatowym lub państwowym granicznym inspektorem sanitarnym, b) zaplanowanie przedsięwzięć naprawczych i ustalenie harmonogramu ich realizacji oraz niezwłoczne poinformowanie właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego oraz burmistrza o podjętych i zaplanowanych działaniach.

(dowód: akta kontroli str. 393-395)

Prezes Zarządu wyjaśnił m.in.: „MPWiK w Bochni ocenia, że ścisłe spełnienie wymogów zawartych w tym przepisie skutkowałooby wydłużeniem czasu pozbawienia wody odbiorców usług”.

(dowód: akta kontroli str. 52-53)

NIK zwraca uwagę, że zgodnie z art. 5. ust. 1 *uzzw* przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne ma obowiązek zapewnić zdolność posiadanych urządzeń wodociagowych i urządzeń kanalizacyjnych do realizacji dostaw wody w wymaganej ilości i pod odpowiednim ciśnieniem oraz dostaw wody i odprowadzania ścieków w sposób ciągły i niezawodny, a także zapewnić należyłą jakość dostarczanej wody i odprowadzanych ścieków.

¹³ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. 2015., poz. 1989).

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonej nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Opis stanu
faktycznego

3. Zapewnienie wymaganej jakości wody

3.1. Badania jakości wody

1. Według Księgi jakości z 2011 r. laboratorium MPWiK realizowało politykę systemu zarządzania jakością zgodną z wymaganiami normy PN-EN ISO/IEC 17025 „Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorujących”. Za politykę jakości odpowiadał Prezes Zarządu oraz kierownik ds. jakości laboratorium.

(dowód: akta kontroli str. 600-604)

2. PPIS zatwierdził wykaz siedmiu punktów czerpalnych próbek wody do badań w ramach monitoringu kontrolnego i przeglądowego oraz przedłożone harmonogramy poboru prób wody do monitoringu kontrolnego i przeglądowego na 2015 r., 2016 r. i na 2017 r. - pismami dnia 2.01.2015 r., 26.01.2016 r. i 21.12.2016 r. W harmonogramach określono częstotliwość pobierania próbek wody wynoszącą 25 pobrań na każdy rok, tj. według zasady określonej w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Ilość wody wtłoczonej do sieci w ww. okresach wynosiła (średniorocznie): 6 745 m³/d, 6 798 m³/d, 6 977 m³/d.

(dowód: akta kontroli str. 396, 411, 600-604)

3. PPIS zatwierdził zakres badań wody – decyzjami z dnia 15.12.2014 r., 20.11.2015 r. i 1.12.2016 r. W kontrolowanym okresie laboratorium MPWiK wykonywało 11 oznaczeń¹⁴ z zakresu badań monitoringu kontrolnego i 50 oznaczeń¹⁵ z zakresu badań monitoringu przeglądowego, tj. zgodnie z wykazem zatwierdzonym decyzjami PPIS.

MPWiK nie występowało do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego za pośrednictwem PPIS z wnioskami o zgodę na odstępstwo od wymagań chemicznych i bakteriologicznych jakim powinna odpowiadać woda, określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, i nie dokonywało zmiany zatwierdzonego przez PPIS zakresu badań wody.

(dowód: akta kontroli str. 396, 522-532)

- 3.1. MPWiK w kontrolowanym okresie zleciło badania wody pitnej w ramach monitoringu substancji promieniotwórczej do SGS Polska Sp. z o.o. Laboratorium Środowiskowe w Pszczynie (SGS). Próbkę do badania pobrano trzykrotnie w ciągu 2015 r. i 2016 r. (w lutym, w maju i we wrześniu), a w 2017 r. (w styczniu) w punktach czerpalnych zatwierdzonych przez PPIS. Zakresem badań objęto: Tryt, ²²²Radon, dawkę

¹⁴ Mętność, Barwa, Zapach, Smak, pH, Przewodność właściwa elektryczna w 25 °C, Amonowy jon, Glin, Bakterie grupy coli, Escherichia coli, Clostridium perfringens (łącznie z przetrwalnikami).

¹⁵ Mętność, Barwa, Zapach, Smak, pH, Przewodność właściwa elektryczna w 25 °C, Chlor wolny, Amonowy jon, Azotyny, Azotany, Glin, Twardość ogólna, Chlorki, Indeks nadmanganianowy, Żelazo, Mangan, Ozon, AKRYLOAMID, ANTYMON, ARSEN, BENZEN, BENZOPIREN, BOR, BROMIANY, CHLOREK WINYLU, CHROM, CYJANKI, 1,2 – DICHLOROETAN, EPICHLOROHYDRYNA, FLUORKI, KADM, MIEDŹ, NIKIEL, OŁÓW, Suma PESTYCYDÓW, RTĘĆ, SELEN, Suma TRICHLOROETENU I TETRACHLOROETENU, Suma WWA, Suma THM, SÓD, SIARCZANY, Właściwości radiologiczne: radon, tryt, dawka orientacyjna, CHLORYNY, CHLORANY, Ogólna liczba mikroorganizmów w 22±2 °C po 68 ± 4h, Bakterie grupy coli, Escherichia coli, Enterokoki, Clostridium perfringens, (łącznie z przetrwalnikami).

orientacyjną¹⁶. MPWiK w marcu 2017 r. zlecił SGS kolejne badania wody pitnej w ramach monitoringu substancji promieniotwórczych i objęcie zakresem badań: Tryt, ²²²Radon, dawki orientacyjnej oraz izotopy Radu: Ra-226 i Ra-228.

(dowód: akta kontroli str. 398, 600-604)

4. Poniżej przedstawiono zakres pobieranych prób wody i wykonanych badań wody przez laboratorium MPWiK w kontrolowanym okresie:
- Woda na ujęciu na rzece Rabe pobrana była do badania w jednym punkcie poboru:
W każdym dniu roboczym miały miejsce pobory wody, na podstawie których laboratorium wykonało: w 2015 r. - 252 analizy fizykochemiczne i 53 analizy bakteriologiczne, w 2016 r. - 252 analizy fizykochemiczne i 52 analizy bakteriologiczne, a w 2017 r. (I kw.) - 64 analizy fizykochemiczne i 13 analiz bakteriologicznych.
Na zlecenie MPWiK - SGS w każdym roku (2015 r. i 2016 r.) pobrało trzy próby i wykonało 3 badania fizykochemiczne, a w 2017 r. (I kw.) - pobrało jedną próbę, na podstawie której wykonało badania fizykochemiczne.
 - Woda podawana do sieci po uzdatnieniu pobrana była do badania w jednym punkcie poboru usytuowanym przy zakładzie uzdatniania wody, zlokalizowanym za przepływomierzem znajdującym się za zbiornikiem wody czystej, za lampami UV, na rurociągu tłocznym do sieci wodociągowej:
W każdym dniu roboczym miały miejsce pobory wody, na podstawie których laboratorium wykonało: w 2015 r. i 2016 r. - 252 analizy fizykochemiczne i 252 analizy bakteriologiczne, a w 2017 r. (I kw.) - 64 analizy fizykochemiczne i 64 analizy bakteriologiczne.
 - Woda w sieci wodociągowej pobierana była do badania w siedmiu punktach czerpalnych (w latach 2015 i 2016) oraz w pięciu punktach czerpalnych (w 2017 r. - I kw.), uzgodnionych z PPIS:

¹⁶ Data pobrania próbki 24.02.2015 r. - oznaczany parametr - Tryt - wyniki badania = < 40 Bq/l, dopuszczalna wg sprawozdania SGS wartość wskaźnika = ≤ 100Bq/l;
Data pobrania próbki 12.05.2015 r. - oznaczany parametr - Tryt - wyniki badania = < 40 Bq/l, dopuszczalna wg sprawozdania SGS wartość wskaźnika = ≤ 100Bq/l;
Data pobrania próbki 8.09.2015 r. - oznaczany parametr - Tryt - wyniki badania = < 40 Bq/l, dopuszczalna wg sprawozdania SGS wartość wskaźnika = ≤ 100Bq/l;
Data pobrania próbki 22.02.2016 r. - oznaczany parametr - Tryt - wyniki badania = < 3,5Bq/l, dopuszczalna wg sprawozdania SGS wartość wskaźnika = ≤ 100Bq/l ^{10) z 3} - objaśnienie w sprawozdaniu SGS - podwyższone stężenie trytu może świadczyć o obecności innych sztucznych radionuklidów. W przypadku wzrostu stężenia trytu ponad wartość parametryczną wymagane jest przeprowadzenie analizy pod kątem obecności innych sztucznych radionuklidów;
Data pobrania próbki 17.06.2016 r. - oznaczany parametr - Tryt - wyniki badania = < 3,5Bq/l, dopuszczalna wg sprawozdania SGS wartość wskaźnika = ≤ 100Bq/l ^{10) z 3} - objaśnienie w sprawozdaniu SGS - podwyższone stężenie trytu może świadczyć o obecności innych sztucznych radionuklidów. W przypadku wzrostu stężenia trytu ponad wartość parametryczną wymagane jest przeprowadzenie analizy pod kątem obecności innych sztucznych radionuklidów;
Data pobrania próbki 6.09.2016 r. - oznaczany parametr - Tryt - wyniki badania = < 3,5Bq/l, dopuszczalna wg sprawozdania SGS wartość wskaźnika = ≤ 100Bq/l ^{10) z 3} - objaśnienie w sprawozdaniu SGS - podwyższone stężenie trytu może świadczyć o obecności innych sztucznych radionuklidów. W przypadku wzrostu stężenia trytu ponad wartość parametryczną wymagane jest przeprowadzenie analizy pod kątem obecności innych sztucznych radionuklidów;
Data pobrania próbki 17.01.2017 r. - oznaczane 3 parametry:
1) Dawka orientacyjna - wyniki badania = 0,01 mSv/rok - dopuszczalna wg sprawozdania SGS wartość wskaźnika = ≤ 0,10 ^{10 i 11 z 3} - objaśnienie w sprawozdaniu SGS - ¹⁰⁾ podwyższone stężenie trytu może świadczyć o obecności innych sztucznych radionuklidów. W przypadku wzrostu stężenia trytu ponad wartość parametryczną wymagane jest przeprowadzenie analizy pod kątem obecności innych sztucznych radionuklidów; ¹¹⁾ Dawkę orientacyjną oblicza się wyłączając tryt, potas-izotop K 40, radon-izotop Rn-222 i produkty rozpadu radonu-izotop Rn-222, ze zmierzonych stężeń aktywności radionuklidów i współczynników dawki pochłoniętej określonych przepisami ustawy z 29.11.2000 r. Prawo atomowe, w odniesieniu do wielkości rocznego spożycia wody (730 litrów/dla osób dorosłych);
2) Tryt - wyniki badania = < 3,5Bq/l, dopuszczalna wg sprawozdania SGS wartość wskaźnika = ≤ 100Bq/l ^{10) z 3};
3) ²²² Radon - wyniki badania = < 2,0 Bq/l, dopuszczalna wg sprawozdania SGS wartość wskaźnika = ≤ 100Bq/l;

- W ramach monitoringu kontrolnego pobory wody miały miejsce dwa razy w miesiącu (w jednym miesiącu trzy razy, łącznie było 25 pobrań w każdym roku 2015 i 2016). W 2017 r. (I kw.) woda pobierana była dwukrotnie w każdym miesiącu – łącznie było 6 pobrań w kwartale.
 - W ramach kontroli wewnętrznej pobory miały miejsce w każdym dniu roboczym w jednym wyznaczonym punkcie czerpalnym.
Laboratorium wykonało: w 2015 r. i 2016 r. - 252 analizy fizykochemiczne i 252 analizy bakteriologiczne, a w 2017 r. (I kw.) – 64 analizy fizykochemiczne i 64 analizy bakteriologiczne.
 - W ramach monitoringu przeglądowego SGS pobrało 3 próby wody, na podstawie których wykonało po 3 badania fizykochemiczne (w 2015 r. i 2016 r.), a w 2017 r. (I kw.) – 1 próbę wody i wykonało 1 badanie.
- d) Woda w sieci – przed wodomierzem głównym lub przed przyłączem wodociagowym pobrana była do badania na podstawie zlecenia wykonania badania, uzasadnionego obowiązkiem przedłożenia do PPIS wyników jakości wody, w związku z zamiarem rozpoczęcia działalności gospodarczej:
Laboratorium pobrało 1 próbę wody w 2015 r. i 2 próby w 2016 r. i wykonało analogiczną liczbę badań fizykochemicznych i chemicznych.
- e) Woda u odbiorców w budynkach mieszkalnych pobrana była do badania na podstawie zlecenia wykonania badania, uzasadnionego obowiązkiem przedłożenia do PPIS wyników jakości wody, w związku z zamiarem rozpoczęcia działalności gospodarczej:
Laboratorium pobrało: 48 prób wody w 2015 r., 62 próby wody w 2016 r., 6 prób wody w 2017 r. (I kw.) i wykonało analogiczną liczbę badań fizykochemicznych i chemicznych.

(dowód: akta kontroli str. 405-406, 576-587)

5. Stosownie do § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, MPWiK posiadało system jakości prowadzonych badań wody, zatwierdzony przez PPIS (na każdy rok: 2015, 2016 i na 2017) decyzjami z 15.12.2014 r., 20.11.2015 r. i 1.12.2016 r. Do wniosków o zatwierdzenie tego systemu MPWiK załączyło: zaświadczenia potwierdzające przeszkolenie osób pobierających próbki wody do badań przez Państwową Inspekcję Sanitarną, wykazy deklarowanych badań fizykochemicznych, mikrobiologicznych, metodyki badawczej, jej identyfikacji, charakterystyki metod wykonywanych badań, sprawozdania z udziału w badaniach międzylaboratoryjnych (MPWiK brało udział w badaniach organizowanych przez Gdańską Fundację Wody i przez Politechnikę Krakowską), zestawienia wyników i oceny badań biegiłości.

(dowód: akta kontroli str. 396, 522-533, 600-604)

6. Wykonane przez Laboratorium MPWiK badania jakości wody w zakresie wymagań i parametrów objętych monitoringiem przeglądowym i parametrów objętych monitoringiem kontrolnym wykazały, że w kontrolowanym okresie te wartości parametryczne nie zostały przekroczone.

W wyniku analizy 10 losowo wybranych sprawozdań z badań przeprowadzonych w 2015 r. i 2016 r. na sieci wodociagowej stwierdzono, że wyniki 8 badań zostały przekazane do PPIS w wymaganym terminie 7 dni roboczych od dnia sporządzenia sprawozdań z tych badań, a wyniki 2 badań przekazano po wymaganym terminie.

(dowód: akta kontroli str. 396-398, 412-450)

- 8-10. Wykonane badania jakości wody w zakresie wymagań i parametrów objętych monitoringiem przeglądowym i parametrów objętych monitoringiem kontrolnym wykazały, że w kontrolowanym okresie te wartości parametryczne nie zostały przekroczone.

(dowód: akta kontroli str. 396-398)

Oceny jakości wody

1. MPWiK w kontrolowanym okresie wykonało:
 - W 2015 r. – 305 badań wody surowej, 1 008 badań wody wodociągowej, 49 badań wody wodociągowej u odbiorców (na podstawie zlecenia wykonania badania, uzasadnionego obowiązkiem przedłożenia do PPIS wyników jakości wody, w związku z zamiarem rozpoczęcia działalności gospodarczej),
 - W 2016 r. – 304 badania wody surowej, 1 008 badań wody wodociągowej, 64 badania wody wodociągowej u odbiorców (na podstawie zlecenia wykonania badania, uzasadnionego obowiązkiem przedłożenia do PPIS wyników jakości wody, w związku z zamiarem rozpoczęcia działalności gospodarczej),
 - W 2017 r. (I kw.) – 77 badań wody surowej, 256 badań wody wodociągowej, 6 badań wody wodociągowej u odbiorców (na podstawie zlecenia wykonania badania, uzasadnionego obowiązkiem przedłożenia do PPIS wyników jakości wody, w związku z zamiarem rozpoczęcia działalności gospodarczej).PPIS, na podstawie sprawozdań z wyników badań wody, wydał:
 - w 2015 r. i 2016 r. - dwie „okresowe oceny jakości wody przeznaczonej do spożycia na obszarze zaopatrywanym przez wodociąg zbiorowego zaopatrzenia Bochnia MPWiK Sp. z o.o. w Bochni”,
 - w 2015 r. - jedną okresową ocenę jakości wody sporządzoną na podstawie 15 pobrań próbek dokonanych przez PPIS (12 monitoring kontrolny i 3 monitoring przeglądowy),
 - w 2016 r. - 28 „orzeczeń w sprawie przydatności wody do spożycia w wodociągu zbiorowego zaopatrzenia Bochnia zaopatrującego miasto Bochnia, Łapczycę, Słomkę, Krzyżanowice i Gawłów” na podstawie 28 próbek pobrań przez laboratorium MPWiK Sp. z o.o. w Bochni (25 monitoring kontrolny i 3 monitoring przeglądowy) oraz jedną okresową ocenę jakości wody sporządzoną na podstawie 28 pobrań próbek przez laboratorium MPWiK oraz na podstawie 16 pobrań próbek dokonanych przez PPIS (13 monitoring kontrolny, 3 monitoring przeglądowy),
 - w 2017 r. (I kw.) – siedem „orzeczeń w sprawie przydatności wody do spożycia w wodociągu zbiorowego zaopatrzenia Bochnia zaopatrującego miasto Bochnia, Łapczycę, Słomkę, Krzyżanowice i Gawłów”, na podstawie 7 próbek pobrań przez laboratorium MPWiK.(dowód: akta kontroli str. 406-407)
- 2-3. PPIS w kontrolowanym okresie nie sporządził ocen wykazujących: przydatność wody do spożycia na warunkach przyznanego odstępstwa, warunkową przydatność wody do spożycia i brak przydatności wody do spożycia.
(dowód: akta kontroli str. 407)
- 4-5. MPWiK nie występowało do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego za pośrednictwem PPIS z wnioskami o zgodę na odstępstwo od wymagań chemicznych i bakteriologicznych jakim powinna odpowiadać woda, określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, i nie dokonywało zmiany zatwierdzonego przez PPIS zakresu badań wody.
(dowód: akta kontroli str. 396)
6. W kontrolowanym okresie wystąpiły okoliczności mogące spowodować zmianę jakości wody wodociągowej, tj. awarie sieci wodociągowej (łącznie 298), w tym w 2015 r. – 126, w 2016 r. – 139, a w 2017 r. (I kw.) – 33 awarie, przy czym z przerwami w dostawie wody było łącznie 78 awarii (w 2015 r. - 39 awarii, w 2016 r. - 32 awarie i w 2017 r. (I kw.) - 7 awarii. Wynikiem tych awarii były przerwy w dostawie wody pitnej, które trwały łącznie 567 godzin 50 minut, w tym w 2015 r. – 286 godzin 50 minut, w 2016 r. – 212 godzin, a w 2017 r. (I kw.) – 69 godzin.
W tych przypadkach MPWiK nie wyznaczało i nie uzgadniało z PPIS miejsc, częstotliwości i zakresu badania wody, nie zaplanowało działań naprawczych i harmonogramu ich realizacji, nie informowało PPIS i Burmistrza o podjętych i zaplanowanych działaniach.

Przedmiotowe zagadnienie przedstawiono szczegółowo w pkt 2.2.

(dowód: akta kontroli str. 52-57, 391-395)

7. PPIS w „Okresowych ocenach jakości wody przeznaczonej do spożycia w wodociągu zbiorowego zaopatrzenia Bochnia” sporządzonych za okres od 2 stycznia do 31 grudnia 2015 r. i za okres od 2 stycznia do 31 grudnia 2016 r. wykazał niżej wymieniony zakres wykonywanych badań w ramach monitoringu jakości wody:
- W 2015 r. PPIS po dokonaniu 13 pobrań w ramach monitoringu kontrolnego i 3 pobrań w ramach monitoringu przeglądowego stwierdził „przydatność wody do spożycia przez ludzi z wodociągu zbiorowego zaopatrzenia Bochnia, zaopatrującego Gminę Miasto Bochnia oraz w Gminie Bochnia miejscowości: Łapczycę, Słomkę, Krzyżanowice, Gawłów”.
 - W 2016 r. PPIS po dokonaniu 12 pobrań w ramach monitoringu kontrolnego i 3 pobrań w ramach monitoringu przeglądowego stwierdził „w 2016 r. mieszkańcy korzystający z wodociągu zbiorowego zaopatrzenia Bochnia, korzystali z wody do spożycia o jakości odpowiadającej stawianym wymogom”.
- (dowód: akta kontroli str. 407, 600-604)
8. MPWiK w kontrolowanym okresie wykonało 686 badań wody ujmowanej (surowej). Woda do badań pobierana była w jednym punkcie poboru na ujęciu na rzece Raby. W każdym dniu roboczym miały miejsce pobory wody, na podstawie których laboratorium wykonało: w 2015 r. - 252 analizy fizykochemiczne i 53 analizy bakteriologiczne, w 2016 r. - 252 analizy fizykochemiczne i 52 analizy bakteriologiczne, a w 2017 r. (I kw.) - 64 analizy fizykochemiczne i 13 analiz bakteriologicznych.
- Na zlecenie MPWiK - SGS w każdym roku (2015 r. i 2016 r.) pobrało trzy próby i wykonało 3 badania fizykochemiczne, a w 2017 r. (I kw.) - pobrało jedną próbę, na podstawie której wykonało badania fizykochemiczne.
- Analiza wyników badania za II półrocze 2015 r. i za okres od 2 do 3 lipca 2017 r. wykazała, że próbki ujmowanej wody powierzchniowej pobrane w dniach: 27.06.2016 r., 4.07.2016 r., 18.07.2016 r. i 22.08.2016 r. nie odpowiadały kategoriom jakości wody A1-A3, określonym załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz. U z 2002 r. nr 204, poz. 1728).
- Prezes Zarządu wyjaśnił m.in., że „przekroczenia kategorii wody surowej zbiegły się z intensywnymi opadami atmosferycznymi w zlewni rzeki Raby, co spowodowało, że do rzeki trafiły zanieczyszczenia wykazane w badaniach laboratoryjnych. Przekroczenia ... nie zostały wzięte do oceny kategorii ujmowanej wody, gdyż zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 22 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe ..., nie uwzględnia się przekroczeń wartości granicznych wskaźników, jeżeli są one skutkiem ... wyjątkowych warunków pogodowych, takich jak i intensywne opady atmosferyczne”. Prezes Zarządu wyjaśnił dalej, że funkcjonujący zakład uzdatniania wody (skuteczny, wysokosprawny i wielostopniowy) eliminuje m.in zanieczyszczenia wszelkich bakterii. Na potwierdzenie przedłożył wyniki badań wody uzdatnionej pobranej w dniach przypadających po stwierdzeniu przekroczeń kategorii wody surowej. Wyniki tych badań wykazały, że badana woda spełniała wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.
- (dowód: akta kontroli str. 405-406, 453-492)
9. Woda dla potrzeb zbiorowego zaopatrzenia miasta w wodę pobierana była z rzeki Raby za pomocą ujęcia powierzchniowego, na które składał się jaz piętrzący z komorami napływowymi i budynek pompowni wody surowej.
- Prezes Zarządu wyjaśnił m.in., że MPWiK w kontrolowanym okresie nie podejmowało działań w celu poprawy jakości ujmowanej wody i oświadczył, że w kontrolowanym okresie ujęcie powierzchniowe funkcjonowało bezawaryjnie i nie wymagało ponoszenia nakładów na wykonanie remontów i napraw.

Prezes Zarządu wyjaśnił dalej, że funkcjonujący zakład uzdatniania wody, w którym jest uzdatniana woda pobierana z ujęcia brzegowego, jest skuteczny, wysokosprawny oraz wielostopniowy i eliminuje m.in. zanieczyszczenia wszelkich bakterii. Na potwierdzenie przedłożył wyniki badań wody uzdatnionej pobranej w dniach przypadających po stwierdzeniu przekroczeń kategorii wody surowej. Wyniki tych badań wykazały, że badana woda spełniała wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

(dowód: akta kontroli str. 114, 125, 134-151, 164, 456)

10. Proces uzdatniania wody był wykonywany w zakładzie uzdatniania wody (wyposażonym w osiem podstawowych urządzeń używanych w technologii uzdatniania wody), w dwóch pracujących wspólnie i/lub niezależnie ciągach technologicznych o wydajności $2 \times 100 \text{ l/s}$ ($Q_{\text{dobowe maksymalne}} = 2 \times 8\,640 \text{ m}^3/\text{d}$), tj. o sumarycznej wydajności $17\,280 \text{ m}^3/\text{d}$ i odbywał się na trzech poziomach:

- wstępnym układzie uzdatniania, na który składało się m.in.:
 - czerpanie wody surowej z ujęcia powierzchniowego na rzece Raba,
 - ozonowanie wstępne mające na celu zwiększenie sprawności usuwania związków organicznych, poprawę barwy, smaku i zapachu wody,
 - koagulacja ACTIFLO – polegająca na łączeniu pojedynczych cząstek fazy stałej w agregaty powodujące wytrącenie ich w formie osadu,
 - sedymentacja ACTIFLO – polegająca na redukcji zawiesiny, obniżeniu barwy i mętności wody,
 - filtracji na otwartych filtrach piaskowych,
- końcowym układzie uzdatniania, polegającym na:
 - pompowaniu wody pompami międzyobiektowymi ze zbiornika wody przefiltrowanej,
 - ozonowaniu końcowym,
 - filtracji na otwartych filtrach węglowych,
 - dezynfekcji za pomocą roztworu dwutlenku chloru,
- układzie pompowania wody uzdatnionej do sieci wodociągowej, którego zadaniem było:
 - pompowanie wody pompami wysokiego tłoczenia do sieci wodociągowej,
 - dezynfekcja promieniami UV tuż za pompami wysokiego tłoczenia.

W procesie uzdatniania wody wykorzystywano osiem środków chemicznych¹⁷, dwa gazy techniczne¹⁸ i cztery pozostałe preparaty¹⁹.

Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, decyzją z dnia 10 lutego 2008 r., wyraził zgodę na wprowadzenie ww. technologii uzdatniania wody, a Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Bochni (PPIS), decyzją z dnia 24 września 2010 r., zaakceptował wymagania higieniczne i zdrowotne dla użytkowania zakładu uzdatniania wody.

(dowód: akta kontroli str. 164-180, 177, 217)

11. Prezes Zarządu wyjaśnił, że w kontrolowanym okresie MPWiK nie wprowadzało zmian w stosowanej technologii uzdatniania wody.

(dowód: akta kontroli str. 508-509)

12. MPWiK nie posiadało aktualnych atestów higienicznych na trzy środki chemiczne używane do uzdatniania wody, tj.:

- Nie posiadało aktualnego, w okresie od 31.08.2015 r. do 18.11.2015 r., atestu higienicznego na tlen techniczny skroplony. Do kontroli przedłożono dwa atesty higieniczne na ww. gaz techniczny, potwierdzone przez Zakład Higieny Środowiska Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład

¹⁷ Koagulant PAX-XL-19F(chlorek glinu), flokulant MAGNAFLOC LT25 (proszek), flokulant MAGNAFLOC LT27, ług sodowy - wodorotlenek sodu 25%, kwas siarkowy 92%, kwas solny (HCL)%, chloryn sodu – 24,5-25%, ozon, dwutlenek chloru.

¹⁸ Tlen techniczny skroplony, azot gazowy.

¹⁹ Mikropiasek, piasek filtracyjny, węgiel aktywny (antracyt) i granulowany węgiel aktywny.

- Higieny: nr HK/W/0375/01/2010, wydany 30.08.2010 r., ważny do 30.08.2015 r. i nr HK/W/1079.01.2015, wydany 19.11.2015 r., ważny do 19.11.2018 r.
- Nie posiadało aktualnego, w okresie od 21.07.2016 r. do 19.09.2016 r., atestu higienicznego na granulowany węgiel aktywny. Do kontroli NIK przedłożono dwa atesty higieniczne na ten preparat, potwierdzone przez Zakład Higieny Środowiska Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny: nr HK/W/0423/01/2011, wydany 20.07.2011 r., ważny do 20.07.2016 r. i nr HK/W/0676/01/2016, wydany 20.09.2016 r., ważny do 20.09.2019 r.
 - Nie posiadało atestu higienicznego na azot gazowy.
- Prezes Zarządu wyjaśnił m.in., że:
- MPWiK nie dokonywało zakupu tlenu w okresie od 31.08.2015 do 18.11.2015 r. z uwagi na posiadanie zapasu tego gazu z dostawy z dnia 26.08.2015 r, które zaspokoili zapotrzebowanie do dnia zakupu w dniu 12.12.2015 r.
 - MPWiK nie dokonywało dotychczas zakupu węgla aktywnego, z uwagi na ciągle skuteczne wykorzystywanie tego samego środka od dnia 16.12.2011 r., w którym sporządzono „Świadectwa Wykonania” akceptujące zakres zakończonych robót przy rozbudowie i modernizacji zakładu uzdatniania wody.
 - Dostawca azotu gazowego nie okazał MPWiK atestu higienicznego przyjmując zapisy w karcie charakterystyki, w której określono, że gaz nie posiada właściwości toksycznych oraz nie powoduje szkód ekologicznych.
- (dowód: akta kontroli str. 168-169, 494-507, 521, 605))

Powyższe ustalenia kontroli wskazują, że spełniony był wymóg § 21 ust. 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

3.2. Informowanie konsumentów o jakości wody

1. MPWiK w kontrolowanym okresie zamieszczało na swojej stronie internetowej „<http://mpwikbochnia.pl/index.php/informacje-dla-klientow/jakosc-wody>” informacje o jakości wody: w 2015 r. i w 2016 r. – w odstępach półrocznych, w 2017 r. – w odstępach miesięcznych. Informacje przedstawiane były w formie zestawień tabelarycznych zawierających nazwy wskaźników będących przedmiotem oceny oraz dane liczbowe na temat parametrów: wody uzdatnionej w zakładzie uzdatniania wody, wody w sieci miejskiej, NSD PL – najwyższego dopuszczalnego stężenia według rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, NSD E – najwyższego dopuszczalnego stężenia wg Dyrektywy Unii Europejskiej nr 98/83/EEC z dnia 3.11.1998 o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, jednostek miary.

Burmistrz Miasta Bochnia zawiadamiany był o jakości wody w 2015 r. (za 2014 r.) i w 2016 r. (za 2015 r.) w formie zestawień tabelarycznych sporządzonych w układzie jak w zawiadomieniach na stronie internetowej.

(dowód: akta kontroli str. 510-518, 600-604)

- 2-3. PPIS w kontrolowanym okresie nie sporządzał ocen wykazujących: przydatność wody do spożycia na warunkach przyznanego odstępstwa, warunkową przydatność wody do spożycia i brak przydatności wody do spożycia, a MPWiK nie miał podstawy informowania konsumentów o jakości wody niespełniającej wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

(dowód: akta kontroli str. 407)

3.3. Działania na rzecz poprawy jakości wody wodociągowej i zapewnienia jej bezpieczeństwa

1. Prezes zarządu wyjaśnił, że MPWiK „nie odnotowało problemów z uzdatnianiem i dostarczaniem wody zgodnej z rozporządzeniem Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi”.

(dowód: akta kontroli str. 520)

2. W kontrolowanym okresie do MPWiK nie wpłynęły skargi na złą jakość wody wodociągowej.

(dowód: akta kontroli str. 406)

3. W ramach działań mających na celu utrzymanie dobrej jakości wody wodociągowej na wypływie z zaworu czerpального u odbiorcy, MPWiK spowodowało wyeliminowanie jednego z siedmiu punktów poboru próbek wody, zatwierdzonych przez PPIS. Powodem takiego działania było zainstalowanie przez odbiorcę urządzenia zmiękczającego wodę, wskutek czego parametr twardości wody wyniósł 10 mg/l, tj. poniżej dopuszczalnego minimalnego poziomu wartości wynoszącego 60 ml/l, określonego w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody. Prezes Zarządu wyjaśnił, że MPWiK w terminie do końca 2017 r. wytypuje inne miejsce poboru wody.

(dowód: akta kontroli str. 520), 600-604

4. MPWiK posiadało „Plan zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych”. Przedmiotowy dokument był opracowany w uzgodnieniu z Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Bochni z dnia 7 lutego 2001 r., weryfikowany przez: Wojewodę Małopolskiego i Burmistrza Bochni oraz trzykrotnie aktualizowany przez MPWiK.

W planie ujęto wykaz działań dotyczących obiektów składających się na infrastrukturę krytyczną (IK), tj.:

podjęte działania zapobiegawcze polegające na:

- ogrodzeniu, oświetleniu oraz zastosowaniu systemu dozoru wizyjnego (całodobowo) zakładu uzdatniania wody, w tym wewnętrznych pomieszczeń technologicznych,
- ogrodzeniu, oświetleniu i zabezpieczeniu przed nieuprawnionym otwarciem (mechanicznie i poprzez system sygnalizacji włamania) wszystkich (dziewięciu) użytkowanych na terenie miasta Bochnia zbiorników wody pitnej o pojemności łącznej 12 tys. m³ oraz zastosowaniu systemu dozoru wizyjnego zbiorników Campi,
- kontrolowaniu stanu zabezpieczenia ww. zbiorników,
- weryfikacji i aktualizacji obiektów IK i danych teleadresowych kadry pracowniczej odpowiedzialnej za stan IK,

działania mające na celu zapewnienie ciągłości funkcjonowania infrastruktury krytycznej polegające na:

- na wytypowaniu kadry pracowniczej, w tym kierowniczej – (tzw. osób funkcyjnych zaangażowanych w pracę na rzecz bezpieczeństwa IK i określeniu ich odpowiedzialności wynikającej z zakresu wykonywanej pracy,
- wytypowaniu zespołu pracowników mającego na celu zapewnienie bezpieczeństwa technicznego w następstwie zaburzenia realizowanego procesu technologicznego z użyciem niebezpiecznych substancji chemicznych,
- określeniu bilansu potrzeb wody dla miasta Bochnia i wytypowaniu zastępczych źródeł poboru wody.

(dowód: akta kontroli str. 600-604)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Do PPIS nie przekazano w wymaganym terminie wyników dwóch z 10 poddanych sprawdzeniu badań jakości wody, z nieprzekroczonymi wartościami parametrycznymi objętymi monitoringiem przeglądowym i monitoringiem kontrolnym. Badania zakończono 10.12.2015 r. i 24.12.2015 r., a sprawozdania z wynikami przekazano do PPIS dopiero 7.01.2016 r. Było to niezgodne z § 5 pkt 9 rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Wyniki badań należało przekazać w terminie 7 dni roboczych od dnia sporządzenia sprawozdań z badań.

(dowód: akta kontroli str. 444-450)

Prezes Zarządu wyjaśnił m.in., że było to spowodowane przeoczeniem tego obowiązku wprowadzonego po raz pierwszy do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

(dowód: akta kontroli str. 452)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonej nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Opis stanu faktycznego

4. Prawdliwość ustalania cen za wodę wodociągową

4.1. Kalkulacja i zatwierdzanie taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę

1. Podstawowe dane finansowo-ekonomiczne wg stanu na koniec 2014 r., 2015 r. i 2016 r. kształtowały się odpowiednio:
 - Aktywa/pasywa: 104 262,9 tys. zł, 105 300,8 tys. zł, 106 093,9 tys. zł,
 - Kapitał podstawowy: 47 597,0 tys. zł, 47 597,0 tys. zł, 47 597,0 tys. zł,
 - Kapitał zapasowy: 7 396,9 tys. zł, 7 396,9 tys. zł, 7 396,9 tys. zł,
 - Rachunek zysków i strat (zysk/strata netto): 3 324,9 tys. zł, 3 741,3 tys. zł, 3 517,3 tys. zł,
 - Stan środków pieniężnych na koniec okresu: 4 007,1 tys. zł, 4 022,3 tys. zł, 46 150,9 tys. zł,
 - Przychody ze sprzedaży ogółem: 15 982,8 tys. zł, 16 422,7 tys. zł, 16 437,7 tys. zł;
 - w tym: przychody w zakresie rozprowadzania wody: 8 632,8 tys. zł, 9 107,7 tys. zł, 9 071,7 tys. zł,
 - przychody w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę: 0 zł, 5 956,3 tys. zł, 5 921,5 tys. zł,
 - Koszty działalności operacyjnej: 15 467,9 tys. zł, 14 852,4 tys. zł, 15 337,8 tys. zł,
 - Zysk (strata) ze sprzedaży: 514,9 tys. zł, 1 570,3 tys. zł, 1 099,9 tys. zł.

MPWiK w badanym okresie nie występowało do Miasta Gminy Bochnia i do Gminy Bochnia o dodatkowe środki na realizację zadań związanych ze zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i nie otrzymywało dofinansowania na cele rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych, nie była również uchwalana ani przekazywana dopłata do cen wody, o której mowa w art. 24 ust. 6 *uzzw*.

(dowód: akta kontroli str. 652-668)

2. MPWiK posiadało wyodrębniony system rachunkowości służący do ewidencji zdarzeń gospodarczych w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz zatwierdzone zasady (politykę rachunkowości), o której mowa w art. 10 ustawy o rachunkowości²⁰. Ewidencja księgową umożliwia: wydzielenie kosztów stałych i zmiennych, przychodów związanych z poszczególnymi rodzajami działalności, a także w odniesieniu do poszczególnych taryf; ustalenie kosztów związanych z działalnością inwestycyjną w poprzednim roku obrachunkowym; dokonanie alokacji niezbędnych przychodów według taryfowych grup odbiorców usług.

(dowód: akta kontroli str. 652-668)

3. MPWiK przedstawiło Burmistrzowi Miasta Bochni:
 - Wnioski o zatwierdzenie dwóch taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę, tj. na okresy: 01.06.2015 - 31.05.2016 oraz 01.06.2016 - 31.05.2017, w terminie 70 dni przed planowanym dniem wejścia taryf w życie, wymaganym w art. 24 ust. 2 *uzzw*, tj. odpowiednio 20.03.2015 r. i 22.03.2016 r. Stosownie do § 19 ust. 1, ust. 2 i ust. 3 pkt 2 i pkt 4 rozporządzenia Ministra Budownictwa w sprawie określania taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę²¹

²⁰ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2016 r. poz. 1047 ze zm.).

²¹ Rozporządzenia Ministra Budownictwa z dnia 28 czerwca 2006 r. w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków (Dz. U. z 2006.nr 127, poz. 886 ze zm.).

do tych wniosków dołączono wymagane załączniki i informacje, z pominięciem: ostatniego sprawozdania finansowego za rok obrotowy (dołączono tylko bilans i rachunek zysków i strat za poprzedni rok obrotowy) oraz z pominięciem informacji o ilości i cenie za zakup wody przez MPWiK.

- Wniosek o przedłużenie na okres 01.06.2017 - 31.05.2018 czasu obowiązywania dotychczasowej taryfy za zbiorowe zaopatrzenie w wodę (w okresie 01.06.2016 - 31.05.2017), w którym również pominięto informację o ilości i cenie za zakup wody przez MPWiK.

(dowód: akta kontroli str. 652-668)

4. Stosownie do wymagań określonych w § 4 ust. 1 i ust. 2 oraz w § 5 pkt 1 i pkt 2 rozporządzenia Ministra Budownictwa w sprawie określania taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę, w kontrolowanych taryfach zamieszczono elementy wymagane w tych przytoczonych przepisach.

Z ustaleń kontroli wynika jednak, że w strukturze tabeli „D” dołączonej do uzasadnień wniosków o zatwierdzenie taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków na okresy: 1.06.2015 r. - 31.05.2016 r., 1.06.2016 r. - 31.05.2017 r., zastosowano zmiany polegające na różnicowaniu taryfowych cen i stawek opłat przez pomniejszenie o koszty eksploatacji i utrzymania urządzeń wodno-kanalizacyjnych w gotowości do świadczenia usług oraz koszty odczytu i rozliczenia.

(dowód: akta kontroli str. 544, 652-668)

5. MPWiK, w przedmiotowych taryfach za zbiorowe zaopatrzenie w wodę, skalkulowało stawki opłaty za przyłączenie do urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych, będących w jego posiadaniu. Wysokość stawek w latach taryfowych 01.06.2015 – 31.05.2016, 1.06.2016 - 31.05.2017 wynosiła: 164,50 zł/szt. dla miasta Bochnia, 228,43 zł/szt. dla Gminy Bochnia.

(dowód: akta kontroli str. 652-668)

6. MPWiK, dla ustalenia poziomu niezbędnych przychodów w taryfach za zbiorowe zaopatrzenie w wodę (na okresy: 1.06.2015 r. - 31.05.2016 r., 1.06.2016 r. - 31.05.2017), odpowiednio uwzględniło:

- koszty eksploatacji i utrzymania: 8 712,4 tys. zł, 8 384,9 tys. zł,
- amortyzację lub odpisy umorzeniowe: 2 855,1 tys. zł, 2 753,6 tys. zł,
- opłaty środowiskowe: 59,9 tys. zł, 62,3 tys. zł,
- marżę zysku: 10,0 tys. zł, 377,3 tys. zł,
- wartość niezbędnych przychodów: 8 722,4 tys. zł, 8 762,2 tys. zł.

MPWiK w kalkulacjach nie ponosiło podwyższonych opłat za pobór wód, a do niezbędnych przychodów nie przyjęło: rat kapitałowych ponad wartość amortyzacji, odsetek, należności nieregularnych, marży zysku.

(dowód: akta kontroli str. 652-668)

7. Ewidencja finansowa MPWiK wykazała, że wykonanie kosztów eksploatacji i utrzymania za rok obrachunkowy poprzedzający wprowadzenie nowych taryf przygotowane zostało rzetelnie i w oparciu o rzeczywiste dane.

(dowód: akta kontroli str. 652-668)

8. Poziom niezbędnych przychodów w taryfach za zbiorowe zaopatrzenie w wodę (na okresy: 1.06.2015 r. - 31.05.2016 r., 1.06.2016 r. - 31.05.2017) przedstawiono w pkt 6. Z ustaleń kontroli wynika, że MPWiK:

- nie występowało do Miasta Gminy Bochnia i do Gminy Bochnia o dodatkowe środki na realizację zadań związanych ze zbiorowym zaopatrzeniem w wodę, nie otrzymywało dofinansowania na cele rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych, nie była również uchwalana ani przekazywana dopłata do cen wody, o której mowa w art. 24 ust. 6 *uzzw*,
- przyjęło, do planowania niezbędnych przychodów, dane dotyczące średniorocznego wskaźnika wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych oraz średniorocznego wskaźnika cen produkcji sprzedanej przemysłu, stosownie do zasad określonych w § 8 ust. 1 rozporządzenia Ministra Budownictwa w sprawie określania taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę,

- nie użytkowało nieodpłatnie żadnych środków trwałych, o których mowa w § 9 ust. 1 i ust. 3 przytoczonego rozporządzenia, a do taryf nie zostały w kalkulowane należności nieregularne, o których mowa w § 9 ust. 2 tego rozporządzenia,
 - nie ujmowało w kalkulacji cen i stawek taryfowych użytkowanej sieci wodociągowej długości 14,48 km, stanowiącej własność Gminy Miasta Bochnia.
(dowód: akta kontroli str. 652-668)
9. MPWiK, w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę, stosowało:
- w zależności od przyjętego rodzaju taryfy dla poszczególnych taryfowych grup odbiorców usług: taryfę niejedolitą,
 - w zależności od struktury taryfy: taryfę wieloczonową.
Rok taryfowy obejmował okres od 1 czerwca do 31 maja.
(dowód: akta kontroli str. 652-668)
10. W ramach zbiorowego zaopatrzenia w wodę wyodrębniono dwie taryfowe grupy odbiorców usług:
- grupę ZW-1.1., w skład której wchodziły: budynki mieszkalne jedno i wielorodzinne, właściciele i zarządcy oraz osoby posiadające inny tytuł prawny do nieruchomości, a także władający nieruchomością o nieuregulowanym stanie prawnym, oraz grupa - odbiorcy wody przeznaczonej do spożycia lub zużywający wodę na cele socjalno-bytowe,
 - grupę ZW-1.2., w skład której wchodziły: pozostałe obiekty przyłączone do sieci wodociągowej, a także gmina rozliczana za ilość wody pobranej z publicznych studni i źródeł ulicznych, wody dostarczonej do publicznych fontann, zraszania publicznych terenów zielonych oraz woda pobrana przez jednostki straży pożarnej.
- MPWiK, prawidłowo dokonało alokacji niezbędnych przychodów na ww. wyodrębnione taryfowe grupy odbiorców usług oraz stosowało dwa podstawowe współczynniki alokacji kosztów, tj.:
- udział poszczególnych taryfowych grup odbiorców usług w całkowitej ilości dostarczonej wody,
 - przewidywane roczne opłaty za korzystanie ze środowiska.
(dowód: akta kontroli str. 652-668)
11. W kontrolowanym okresie system wodociągowy obsługiwany przez MPWiK był zasilany przez jedno ujęcie wody powierzchniowej, uzdatnianej przez jeden zakład uzdatniania należący do MPWiK. W kontrolowanych latach taryfowych (01.06.2015 – 31.05.2016, 01.06.2016 – 31.05.2017 i 01.06.2017 – 31.05.2018) cena 1 m³ wody dostarczanej dla gospodarstw domowych (grupa ZW-1.1.) wynosiła 3,98 zł (netto). Powyższe taryfy, a w szczególności taryfowe grupy odbiorców usług, nie były oparte na zróżnicowanej jakości wody lub kosztach z tego wynikających. W okresie kontrolowanym wyniki badań jakości wody potwierdzały, że MPWiK w okresie kontrolowanym dostarczało wodę spełniającą wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.
(dowód: akta kontroli str. 652-668)
12. MPWiK było spółką prawa handlowego i podlegało zasadom określonym w Kodeksie spółek handlowych²², jego zysk był przeznaczany na kapitał rezerwy, który wraz z kapitałem spółki, stanowił źródło finansowania MPWiK.
(dowód: akta kontroli str. 652-668)
13. MPWiK nie posiadało dokumentacji potwierdzającej, że Burmistrz miasta Bochni:
- sprawdzał z uzzw zgodność taryf na okresy 01.06.2015 – 31.05.2016, 01.06.2016 – 31.05.2017 i 01.06.2017 – 31.05.2018 i Wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych będących w posiadaniu MPWiK na lata 2012 – 2016,

²² Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1578 ze zm.).

- weryfikował, poniesione w poprzednim roku, koszty związane ze świadczeniem usług w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę,
 - zgłaszał uwagi do ww. dokumentów.
- (dowód: akta kontroli str. 652-668)
14. Taryfy na okresy 01.06.2016 – 31.05.2017, 01.06.2017 – 31.05.2018 weszły w życie na podstawie uchwał Rady Miasta Bochnia podjętych odpowiednio: 28 kwietnia 2016 r. (uchwała nr XIX/166/16) i 27 kwietnia 2017 r. (uchwała nr XXXIII/282/17). Taryfa na okres 01.06.2015 – 31.05.2016 r. weszła w życie na podstawie art. 24 ust. 8 *uzzw*, ponieważ Rada Miasta Bochnia nie podjęła uchwały w tej sprawie w ustawowo przewidzianym terminie.
- (dowód: akta kontroli str. 652-668)
- 15.1. MPWiK ogłosiło zatwierdzone taryfy za zbiorowe zaopatrzenie w wodę w miejscowej prasie oraz na swojej stronie internetowej (<http://mpwikbochnia.pl/index.php/informacje-dla-klientow/taryfy-oplat>), przy czym, dwie taryfy: na lata 01.06.2015 – 31.05.2016 i 01.06.2017 – 31.05.2018 ogłoszono odpowiednio: jedną - 18.05.2015 r., a drugą - 18 i 19.05.2017 r., tj. przed terminem ogłoszenia wymaganym odpowiednio: 24.05.2015 r. i 24.05.2017 r. Jedną taryfę na okres 1.06.2016 – 31.05.2017 ogłoszono 23.05.2016 r., tj. po wymaganym terminie 5.05.2015 r.
- W ogłoszeniach tych opublikowano wyłącznie informacje o wysokości ceny za wodę i ścieki (netto i brutto).
- (dowód: akta kontroli str. 652-668)
16. Taryfy za zbiorowe zaopatrzenie w wodę uchwalane były na okres 12 miesięcy i obowiązywały w okresach: 01.06.2015 – 31.05.2016, 01.06.2016 – 31.05.2017 i 01.06.2017 – 31.05.2018.
- W kontrolowanym okresie MPWiK nie otrzymało żadnych rozstrzygnięć nadzorczych Wojewody Małopolskiego dotyczących uchwał Rady Miasta Bochni w sprawie zatwierdzenia lub przedłużenia okresu obowiązywania taryf.
- (dowód: akta kontroli str. 652-668)
17. Stan należności (łącznie za wodę i ścieki) wynosił:
- na koniec 2015 r. - 1 546,9 tys. zł, w tym 1 138,4 tys. zł stanowiły należności terminowe, 376,1 tys. zł – za okres od 1 dnia do 360 dni i 32,4 tys. zł – za okres ponad 360 dni,
 - na koniec 2016 r. – 1 415,8 tys. zł, w tym 1 123,3 tys. zł stanowiły należności terminowe, 276,4 tys. zł – za okres od 1 dnia do 360 dni i 16,1 tys. zł za okres ponad 360 dni.
- Należności od osób fizycznych na koniec 2015 r. wyniosły ogółem 3,3 tys. zł (10,2% należności ponad 360 dni), a na koniec 2016 r. wyniosły ogółem 5,2 tys. zł (32,6% należności ponad 360 dni).
- W badanym okresie nie występowały należności przedawnione.
- W MPWiK ustalono zasady dokonywania odpisów aktualizujących należności (w rozdziale 5.6 Zarządzenia nr 1 Prezesa Zarządu do uchwały nr 1 1/08/2002 z dnia 07.07.2002 r.), według których przy aktualizowaniu należności uwzględniano stopień prawdopodobieństwa ich zapłaty:
- Na koniec 2016 r. MPWiK przekazało radcy prawnemu do realizacji 5 spraw dotyczących przedawnionych należności na łączną kwotę 23 329,05 zł.
- (dowód: akta kontroli str. 652-668)
18. Prezes Zarządu oświadczył, że na rzecz minimalizacji kosztów zbiorowego zaopatrywania w wodę, MPWiK realizowało niżej wymienione działania, które dotyczyły:
- utrzymywania porządku, czystości i konserwowania terenów zielonych na obiektach należący MPWiK,
 - doręczania faktur wystawionych na podstawie dokonanych odczytów wodomierzy,

- wykonywania wszelkich napraw i bieżących remontów urządzeń i sieci wodociągowej.

W oświadczeniu Prezes Zarządu nie wskazał żadnych danych dotyczących wymiernych wielkości zaplanowanych i osiągniętych z tego tytułu wyników.

(dowód: akta kontroli str. 540, 652-668)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Niepodłączenie ostatniego sprawozdania finansowego za rok obrotowy i informacji o ilości i cenie za zakup wody przez MPWiK do wniosków o zatwierdzenie dwóch taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę, tj. na okresy: 01.06.2015 - 31.05.2016 oraz 01.06.2016 - 31.05.2017, co było niezgodne z § 19 ust. 3 pkt 1 i pkt 3 rozporządzenia Ministra Budownictwa w sprawie określania taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę. Również niezgodne z § 19 ust. 3 pkt 3 przytoczonego rozporządzenia było niezłączenie informacji o ilości i cenie za zakup wody przez MPWiK do wniosku o przedłużenie na okres 01.06.2017 - 31.05.2018 czasu obowiązywania dotychczasowej taryfy za zbiorowe zaopatrzenie w wodę (w okresie 01.06.2016 - 31.05.2017).

(dowód: akta kontroli str. 652-668)

Prezes Zarządu wyjaśnił m.in., że:

- „Do tego dnia (na 70 dni przed planowanym wejściem taryf w życie) sprawozdanie finansowe za ubiegły rok nie jest jeszcze sporządzone i zatwierdzone, więc nie może być dołączone do wniosku”.
- „Względy praktyczne, szczególnie oszczędnościowe (duża objętość sprawozdania) spowodowały, że sprawozdania finansowe nie były ponownie dostarczane Burmistrzowi wraz w wnioskiem”.
- „Zapis z § 19 ust. 3. pkt 3 został przez nas zinterpretowany w ten sposób, że dotyczy przypadku, gdy zakupy wody są dokonywane i tych podmiotów, które dokonują takich zakupów. MPWiK w Bochni Sp. z o.o. nie dokonuje zakupów wody, w związku z czym nie umieszczała stosownych informacji we wniosku”.

(dowód: akta kontroli str. 535-536)

NIK zwraca uwagę, że zgodnie z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Budownictwa w sprawie określania taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę przez ostatni rok obrotowy rozumie się ostatni rok, za który zostało zatwierdzone sprawozdanie finansowe. Ponadto stosownie do art. 24 ust. 2 *uzzw* na przedsiębiorstwie wodociągowo-kanalizacyjnym spoczywa obowiązek skompletowania właściwej dokumentacji stanowiącej podstawę zatwierdzenia taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę.

2. Zastosowanie w strukturze tabeli „D”, dołączonej do uzasadnień wniosków o zatwierdzenie taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków na okresy: 1.06.2015 r. - 31.05.2016 r., 1.06.2016 r. - 31.05.2017, zmian polegających na różnicowaniu taryfowych cen i stawek opłat, przez pomniejszenie o koszty eksploatacji i utrzymania urządzeń wodno-kanalizacyjnych w gotowości do świadczenia usług oraz koszty odczytu i rozliczenia, stanowiło naruszenie § 13 ust. 7 pkt 1 rozporządzenia Ministra Budownictwa w sprawie określania taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę. Zastosowany wzór tabeli „D” był niezgodny z zamieszczonym w załączniku przytoczonego rozporządzenia. Według zasady określonej w przytoczonym przepisie różnicowanie cen i stawek opłat, o których mowa w ust. 2, zapewnia się w szczególności przez podział odbiorców usług na grupy taryfowe i przypisanie do poszczególnych grup odpowiadających im planowanych kosztów świadczenia usług.

Przytoczone rozporządzenie jedynie w tabelach E, F oraz G dopuszcza możliwość dostosowania ich do konstrukcji taryf.

W związku z powyższym stwierdzeniem kontroli Prezes Zarządu w złożonym wyjaśnieniu m.in. powołał się na przepis § 13 ust. 6 wymienionego wyżej rozporządzenia i podał, że „zgodnie z § 13 ust. 6 ... włączenie do stawki opłaty abonamentowej kosztów utrzymania w gotowości urządzeń wodociągowych,

poniejsza odpowiednio o tę część koszty eksploatacji i utrzymania tych urządzeń przy kalkulowaniu cen za wodę”.

(dowód: akta kontroli str. 537, 652-668)

3. Zastosowanie w tabeli „D” innych współczynników alokacji kosztów niż te przedstawione w tabeli „E” - w celu metody prezentacji kalkulacji cen i stawek opłat. We wniosku taryfowym na okres 01.06.2015 – 31.05.2016 deklarowane współczynniki alokacji wynosiły odpowiednio dla Grupy 1 – 76% i Grupy 2 – 24% a według danych zawartych w tabeli „D” wartości te wyniosły dla Grupy 1 – 74% i Grupy 2 – 26%. Wobec braku informacji dodatkowych we wniosku i w uzasadnieniu wniosku ocenia się, że wystąpił błąd rachunkowy.

Analiza formuł zawartych w arkuszu kalkulacyjnym, który posłużył do wyliczenia cen i stawek taryfowych wykazała jednak, że niezbędne przychody wynikające z amortyzacji alokowanej do poszczególnych grup taryfowych zostały wyliczone prawidłowo. Wskazuje to na konieczność uwzględnienia w tabeli „E” dodatkowego współczynnika alokacji odnoszącego się do amortyzacji dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę, zbudowanego w oparciu o zasadę określoną w § 11 ust. 5 pkt 2 rozporządzenia Ministra Budownictwa w sprawie określania taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę.

Nie zastosowano również tej zasady przy alokowaniu kosztów materiałów. W przedmiotowym wniosku ten współczynnik alokacji oznaczono jako „A” a tabelę „D” uzupełniono komentarzem. Zgodnie z wymaganiami § 11 ust. 5 pkt 2 przytoczonego wyżej rozporządzenia należało uwzględnić ten współczynnik alokacji jako oddzielny i przedstawić jego wartości dla poszczególnych grup taryfowych w tabeli „E”.

(dowód: akta kontroli str. 652-668)

Prezes zarządu wyjaśnił m.in., że „W taryfie z 2015 r. alokacja kosztów materiałów został błędnie sporządzona przez pracownika”

(dowód: akta kontroli str. 51, 537-538)

4. MPWiK, w kalkulacji ww. stawek, zastosowało zróżnicowane nakłady robocizny (czasu pracy) za przyłączenie do urządzeń na obszarze miasta Bochnia i poza tym obszarem i w efekcie tego zawyżyło stawkę opłat dla obszaru pozamiejskiego o 37,31 zł, pomimo, że:

- w przedstawionej kalkulacji nie wykazało różnic w zakresach czynności dla przypadków kalkulacji tych stawek dla obszaru miasta Bochni i spoza tego obszaru,
- nie przedstawiło uzasadnienia zróżnicowania tych stawek.

(dowód: akta kontroli str. 652-668)

Prezes Zarządu wyjaśnił m.in., że powodem było „szukanie map z lokalizacją przyłączonej nieruchomości, bądź przeskalowanie dostępnych na skalę umożliwiającą poprawną weryfikację, jak również dokonanie poszczególnych szkiców na przeskalowanej mapie”.

(dowód: akta kontroli str. 538)

NIK zwraca uwagę, że tych dodatkowych czynności nie ujęto w przedstawionych wcześniej dokumentach dotyczących sposobu kalkulowania stawki opłat. MPWiK nie wyjaśniło również różnicy w nakładzie pracy pracownika fizycznego.

5. Ogłoszenie taryfy za zbiorowe zaopatrzenie w wodę na okres 01.06.2016 – 31.05.2017 dopiero po 18 dniach po wymaganym terminie, co było niezgodne z art. 24 ust. 7 *uzzw*. Według tego przepisu przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne ogłasza zatwierdzone taryfy w miejscowej prasie lub w sposób zwyczajowo przyjęty w terminie do 7 dni od dnia podjęcia uchwały przez radę gminy.

(dowód: akta kontroli str. 652-668)

Prezes Zarządu wyjaśnił m.in.: „W 2016 r. błędnie zastosowano art. 24 ust. 9 zamiast art. 24 ust. 7 ustawy”.

(dowód: akta kontroli str. 538, 652-668)

6. Opublikowanie w ww. trzech taryfach za zbiorowe zaopatrzenie w wodę (na okresy 01.06.2015 – 31.05.2016, 01.06.2016 – 31.05.2017 i 01.06.2017 – 31.05.2018) niewystarczającej informacji która odnosiła się tylko do wysokości ceny za wodę i ścieki (netto i brutto). W ogłoszeniach tych pominięto pozostałe informacje, określone w art. 2 pkt 12) *uzzw* i w § 4 ust. 1. Ministra Budownictwa w sprawie określania taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę. Przepisy te definiują, co należy rozumieć przez taryfę, a co za tym idzie co podlega publikacji.

(dowód: akta kontroli str. 652-668)

Prezes Zarządu wyjaśnił m.in.: „Ze względu na duży zakres informacji, jakie zawierają taryfy, ogłoszenie zostało ograniczone do najbardziej istotnych dla odbiorców informacji”.

(dowód: akta kontroli str. 539)

W ocenie NIK wyjaśnienie przyczyn wybiórczego publikowania taryf nie znajduje uzasadnienia w obowiązujących przepisach.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Wnioski

Wnioski
pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²³, wnosi o:

1. Wypełnianie obowiązków wobec Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego oraz z Burmistrza Miasta Bochni dotyczących awarii sieci wodociągowej oraz badań wody z nieprzekroczonymi wartościami parametrycznymi.
2. Rzetelne przygotowywanie taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę, uwzględniające nieprawidłowości przedstawione w części 4. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo
zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁴ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie.

Kraków, dnia 28 lipca 2017 r.

Kontroler

Andrzej Lis
Specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Krakowie

z up.

Jan Kosiniak
Wicedyrektor

²³ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096

²⁴ Dz. U. z 2017 r. poz. 524.